תורה אור

אעידית וזיבורית: נזקין בעידית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית קתני מיהא מציעא בינונית וזיבורית: נזקין וב"ח בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ואי אמרת בשלו הן שמין תעשה בינונית שלו כעידית וידחה ב"ח אצל זיבורית? הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו עידית ומכרה וכן א"ר חסדא כגון שהיתה לו עידית ומכרה, הכי נמי מסתברא מדקתני אחריתי בינונית וזיבורית: נזקין בבינונית ב"ח וכתובת אשה בזיבורית קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן שהיתה לו עידית ומכרה כאן שלא היתה לו עידית ומכרה' ואי בעית אימא *אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה' ולא קשיא: הא דשויא בינונית שלו כעידית דעלמא וכאן דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא ואב"א אידי ואידי כגון שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא והכא בהא פליגי מ"ס בשלו הן שמין ומ"ס בשל עולם הן שמין רבינא אמר בדעולא פליגי *דאמר עולא דבר תורה ב"ח בזיבורית שנאמר °בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה מה דרכו של אדם להוציא לחוץ פחות שבכלים ומה טעם אמרו ב"ח בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוין מר אית ליה תקנתא דעולא ומר לית ליה תקנתא דעולא: *ת"ר מכר לאחד או לשלשה בני אדם כאחד כולן נכנסו תחת הבעלים בזה אחר זה כולן גובין מן האחרון, אין לו גובה משלפניו, אין לו גובה משלפני פניו מכרן לאחד היכי דמי אילימא בבת אחת, השתא לשלשה דאיכא למימר חד מינייהו קדים, אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים, מכרן לאחד מיבעיא? אלא פשיטא בזה אחר זה' ומ"ש שלשה' דכל חד וחד אמר ליה "הנחתי לך מקום לגבות ממנו" האי נמי אכל חד וחד לימא ליה "הנחתי לך מקום לגבות ממנו"? הכא במאי עסקינן כגון שלקח עידית באחרונה וכן אמר רב ששת כגון שלקח עידית באחרונה *אי הכי ליתו כולהו וליגבו מעידית? משום דאמר להו "אי שתקיתו ושקליתו כדינייכו שקליתו, ואי לא, מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כולכו מזיבורית" אי הכי

בנזקין

דברים כד

עידית וזיבורית נזקין בעידית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית · מדאורייתא ב"ח בזיבורית כדלקמן ורבנן הוא דתקון ליה בבינונית משום נעילת דלת ללוין והיכא דלית ליה בינונית ליתא לתקנתא : **תעשה בינונית שלו כעידית** · דהא מיטב היא לו : **ומכרה** · לאחר הנוטה דאישתעבדא ליה בינונית לב"ח מעיקרא בעוד שהיתה עידית בידו : **אידי ואידי שלא היתה לו עידית** · ולכ"ע בשל עולם הן שמין : **ולא קשיא כו'** · הא דקתני ב"ח וכתובת אשה בזיבורית דשויא בינונית דידיה כעידית דעלמא : **אידי ואידי [כגון] שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא** · ולא היתה לו עידית מתחילה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמייתא סבר בשל עולם הן שמין ואמטו להכי שקיל ב"ח בבינונית כדיניה ואידך סבר בשלו הן שמין ·/ ל"א גרסינן אידי ואידי כגון שהיתה בינונית שלו כעידית דעלמא ומפרשינן ליה הכי אידי ואידי כשהיתה לו עידית ומכרה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמייתא סבר בשלו הן שמין וכיון דלדידיה הואי בינונית אע"ג דלעלמא עידית מיניה משלם ותנא דברייתא סבר בשל עולם הן שמין והפוס לשון ראשון : **בדעולא קמיפלגי** · תנא בתרא לית ליה תקנתא דעולא אלא בתר קרא אזיל ואפילו הוי ליה נמי עידית דהשתא הואי ליה בינונית גמורה בין לדידיה בין לעלמא אפילו הכי ס"ל דלשקול ב"ח מזיבורית : **מכרן לא' או לג' בני אדם** · ביום א' מי שהיה עליו נזקין וכתובת אשה וב"ח והיו לו עידית ובינונית וזיבורית: **כולן נכנסו תחת הבעלים** · נכנסו הלקוחות כדין המוכר ומי שלקח עידית יפרע לניזק, ולוקח בינונית ישלם את החוב, ולוקח זיבורית את הכתובה : **מן האחרון** · דאפי' שקלו קמאי עידית ובינונית מצי מדחן להו הלקוחות לנזקין וב"ח אצל זיבורית דאמר הנחתי לך מקום לגבות הימנו וכן במסכת גיטין (דף מח:) אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפי' הן זיבורית דכי זבון הני תרי קמאי אשתייר זיבורית בני חורין ואע"פ דהדר איזדבנא, בתר בתרא אזלינן : **אין לו** · כדי סיפוק שלשתן שאין אותו קרקע שוה כל כך : **גובה** · המותר משלפניו : **אילימא בבת אחת** · בשטר אחד : **השתא לג' דאיכא למימר חד מינייהו קדים** · שזה לקח בבוקר והללו שנים בערב ומצי למימר "הנחתי לך מקום": **אמרת נכנסו תחת הבעלים** · הואיל ואין ניכר בשטר המכר מי לקח ראשון : **אלא בזה אחר זה** · בג' ימים : **לימא** · האי לוקח אחד : **הנחתי לך מקום לגבות** · כי היכי דניזלו כולהו בתר זיבורית : **שלקח עידית באחרונה** · דניחא ליה למיתב להו כדינייהו ולא ניזלו בתר עידית : **ליגבו מעידית** · כלומר מעידית שנשארה בת חורין בב' הלקוחות והוטל שיעבודן עליה : **ואי לא מהדרנא לשטרא דזיבורית למריה** · כי היכי דתהדרו למיגבא מיניה דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין : **אי הכי** · דמשום האי טעמא הוא:

בנזקין

ה"ג **אידי** ואידי בשלא היתה לו עידית ומכרה הא דשויא בינונית דידיה כעידית דעלמא הא דלא שויא כו' · והא דקאמר אידי ואידי כגון שלא היתה לו עידית ומכרה *)ולא בעי למימר דתרוייהו מיירי שלא היה לו כלל דא"כ הוה דמיירי דשויא בינונית דידיה כעידית דעלמא אמאי קרי לה בינונית אלא ה"ק אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה כלומר לא איירי כשהיתה לו עידית ומכרה אלא בחדא מיירי שלא היתה לו מעולם והדא מיירי כשהיתה לו ועדיין יש לו ואין צריך לאוקמי כשמכר שום שדה וסברי תרוייהו בשל עולם הן שמין :

ואי בעית אימא אידי ואידי כשהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא · ולא גרס כעידית דעלמא דכיון דקאי אשלא היתה לו עידית אמאי קרי ליה בינונית כיון דהוו עידית דידיה ודעלמא ועוד דא"כ היכי מתוקמא ההיא דקתני נזקין וב"ח בבינונית בין למ"ד בשלו הן שמין בין למ"ד בשל עולם הן שמין :

מר לית ליה תקנתא דעולא · דוקא היכא דלית ליה עידית דהוי האי בינונית עידית לדידיה מדנקט בינונית וזבורית משמע דאי אית ליה עידית גבי ב"ח מבינונית וקסבר כיון דלית ליה אלא בינונית וזיבורית [א] דשייך כאן טעמא דאמר בהניזקין (גיטין מט:) מפני מה ב"ח אין דינו בעידית כדי שלא יראה שדה נאה ודירה נאה לחבירו ויאמר אקפוץ ואלוונו כדי שאגבה אותה בחובי:

מה דרכו של אדם להוציא פחות שבכלים · אע"ג דשליח ב"ד היה מוציא לא היה מוציאו אלא מה שהלוה נותן לו :

להוציא פחות שבכלים · וא"ת אפי' פחות שבכלים מיטב הוא כדאמר לעיל כל מילי מיטב הוא וי"ל כשמוציא כלים דרכו להוציא הגרוע וכשמוציא קרקע נמי דרכו להוציא זיבורית ונראה דהלכה דבשלו הן שמין דהכי אית ליה לר"ג בכתובות (דף ק.) :

כולן נכנסו תחת הבעלים · וא"ת [ב] והא נזקין מלוה על פה נינהו ומלוה על פה לא גבי ממשעבדי וי"ל דכשעמד בדין כמלוה בשטר דמיא כדאמר בהגוזל *בתרא (לקמן קיב) ובכמה דוכתין* אי נמי מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא וחייב :

אין לו גובה משלפניו · אומר ריב"א שאם באו כולם בבת אחת כל הקודם בשטר גובה מן האחרון תחילה ואם נזקין קדמו גובה מן האחרון אפי' היא זיבורית ואם בא ב"ח אחריו יגבה נמי מן האחרון אם יש לו ואם אין לו גובה משלפניו ואפי' מן העידית והאשה משלפני פניו ואפי' הן עידי עידית :

דאיכא למימר דחד מינייהו קדים · דאין כותבין שעות אלא בירושלים :

מכרן לאחד בבת אחת מיבעיא · השתא לא אסיק אדעתיה טעמא דאי שתקת דאפילו כתוב הכל בשטר אחד יכול לכבוש השטר ולהחזיר הזיבורית לבעלים כאלו לא קנה מעולם :

אי שתקת כו' ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה · אע"ג דבלאו הכי אשה גביא מזיבורית מ"מ לא מציא למימר ליה לכי תהדר כיון שאין מפקיע כחה אבל ב"ח לא מצי למימר דליסקול בזיבורית מטעם דאי שתקת דכיון דמפקיע כחו מצי א"ל לכי תהדר דהא השתא נמי רוצה ליתן לי לכך לא פריך בסמוך אלא מנזקין ולא מב"ח כדפירש הקונטרס [ועי' תוספות יבמות לז: ד"ה דאמר] :

בדיתמי

ס"א רב אשי אמר

נ"א אידי ואידי כשהיתה לו עידית ומכרה ועיין ת"ח יגי' ר"ת כך כאן שלא היתה לו עידית ומכרה לא אידי ואידי שלא היתה כו'

גיטין נ [ב"ב קעה:]

[תוספתא דכתובות פי"ב פ"ט]

* עם לסוגריים- אינן לדילוג אלא להראות דעד כאן עיקר התשובה, מתוך הסוגריים הגמ' מנסה לדחות אותו אבל ללא הצלחה

סג א מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין צד טוש"ע חו"מ סי' קב סעיף ד:

*)גי' מהרש"ל לא בעי כו' בלא וי"ו ועי' בספר פ"י

סד ב טוש"ע ח"מ סי' קב סעיף ד ועיין שם בב"י :

סה ג מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הלכה א סמג עשין צד :

סו ד מיי' פי"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה [illegible] סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קיט סעיף ג :

סז ה מיי' שם הלכה ה טור ש"ע שם סעי' ד:

סח ו מיי' שם הלכה ו טור ש"ע שם סעי' ה:

רבינו חננאל

ואי אמרת בשלו הן שמין תיעשה בינונית דידיה עידית דהא לית ליה טובה ממנה וידחה בעל חוב בזיבורית · ופרק' כגון דהוה ליה עידית ומכרה ותנן אין נפרעין מנכסים משועבדין במקום שיש בני חורין וכו' · ואמרי' הכי נמי מסתברא דתניא אחריתי בינונית וזיבורית ניזקין בבינונית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית קשיין אהדדי כו' ופשוטה היא · רבינא אמר בדעולא קמפלגי דאמר דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר בחוץ תעמוד וכו' מה דרכו של לוה להוציא פחות שבכלים · ומה טעם אמרו בעל חוב בבינונית שלא לנעול דלת בפני לוין · האי תנא דקתני בעל חוב בבינונית אית ליה דעולא והאי דקתני בעל חוב בזיבורית לית ליה דעולא · ת"ר מכרן לאחד או לשלשה כו' היו לו עידית ובינונית וזיבורית ומכרן לאחד או לשלשה כאחד כולן נכנסו תחת הבעלים מגבין לנזקין מן העידית ולבעל חוב בבינונית ולכתובת אשה בזיבורית ואקשי' אמאי נימא הנחתי לך מקום לגבות ממנו ופרק' כגון שלקח עידית באחרונה והיינו טעמא דלא גבו כולהו [ב"מ טו. ב"ב קעה: ערכין ז.].

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מר כו' דשייך כאן כו' . נ"ב אבל הרא"ש פי' דלכ"ע בשלו הן שמין ומ"ד בבינונית ליה לי' דעולא וסבירא ליה כר"ג דאמר בהנזקין מ"מ כו' וכאן כיון שהיא כבינונית דעלמא ליכא חששא והוקמוה אדאורייתא והכן קיימא לן כעולא · (ועהגר"א חו"מ כ"ס ק"ב) : [ב] ד"ה כולן וא"ת כו' נ"ב כל זה לשיטתם בקדושין יג ב אבל לפי' הרי"ף א"צ לזה דר"פ מודה במלוה הכתובה בתורה ועיין רשב"א (ועמ"ש רבינו ביו"ד סימן שם ס"ק כט) :

מבנה

ב"ח סימן כד: [illegible]

מבנה

ד' תשובות

למשא סתירה במקורות

בינון גבית בעל חוב: מבינונית או מזיבורית

מבנה

"דבר תורה..." "ומה טעם..." ב' עלות בדינו של עולא למה בעל חוב גובה מבינונית

נושא

מי טפי' עלין לעולם: נזק, חוב למלוה, וכתובה ומכר שנותיו עידית בינונית וזיבורית מפי סדר הגבי"ה מן הלקוחות

מבנה

(מזקף)

שאלות

תשובות

תת נושא

אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין